

ARCHIVUM ANATOLICUM (ArAn)	13/2	2019	101-122
----------------------------	------	------	---------

KÜLTEPE'DEN BAZI TİCARİ BELGELER VE BUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Salih ÇEÇEN**

ORCID: 0000-0003-2291-6426

*Faruk AKYÜZ***

ORCID: 0000-0003-1132-8653

Makale Bilgisi

Başvuru: 31 Ekim 2019

Kabul: 27 Kasım 2019

Article Info

Received: October 31, 2019

Accepted: November 27, 2019

Öz

Kültepe'de bulunan Eski Asurca tabletlerin büyük çoğunluğunun ticari belgeler olması sayesinde bu dönemde Anadolu'daki ticari faaliyetlere ilişkin detaylı bilgiler edinilebilmektedir. Bu çalışmada 1949 yılı kazılarında ele geçirilen belgelerden 11 tablet ve bunların bazılarında ait zarflar ele alınacaktır. Mera-ilî ve Ennam-Aşşur adındaki iki Asurlu tüccara ait belgeler ticari, sosyo-kültürel ve prosopografik açıdan incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültepe-Kaniş, Eski Asurca, çiviyazısı, Kültepe Tabletleri

* Prof. Dr. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, E.Posta: cecen@ankara.edu.tr

** Dr., E-Posta: faruk4161@hotmail.com

Abstract**The Evaluations of Some Commercial Documents from Kültepe**

Since the majority of the documents discovered at Kültepe are commercial documents, detailed information can be obtained about commercial activities in this period Anatolia and the surrounding regions. In this study, 11 tablets and some envelopes belongs to some of them found during the 1949 excavations will be discussed. The aim of this study is to examine the documents of two Assyrian merchants named Ennam-Aššur and Mera-ilīn terms of commercial, socio-cultural and prosopographic aspects.

Keywords: Kültepe-Kaniš, Old Assyrian, cuneiform, Kültepe Tablets.

Giriş

Asurlu tüccarlar Ennam-Aššur'a ait 6, Mera-ilī'ye ait 5 tabletin yer aldığı bu çalışma onların ticari faaliyetleri hakkında bilgiler vermektedir. Birçok bakımdan standart özellikler taşıyan belgelerde en dikkat çeken hususlar tarihleme usulleri ve borca ilişkin garanti cümleleridir. Tarihleme usullerinde kısa vâdeli borçlar için sadece hafta adı kaydedilirken, uzun vâdeli borçlar için yıl ismi de kullanılmıştır. Belgelerde borcun ödeneceği süre çoğunlukla hafta sayısı ile ifade edilmiştir. Kimi zaman da tanrılar adına düzenlenen bayramlar borcun ödeneceği tarih olarak kaydedilmiştir. Bu ifadeler genellikle yerlilerin borçlu oldukları belgelerde yer almaktadır. Bunlardan farklı olarak burada tanıttığımız metinler içinde borcun ödeneceği tarih olarak "Ennam-Aššur Kaniš'e döndüğünde" ve *sikkātum*'dan dönüşünde" ifadeleri ile karşılaşmaktayız. Belgelerde dikkati çeken bir diğer husus ise yerlilerin adlarının yazılışında görülen farklılıklardır.

Burada tanıtılan 11 belgenin üçünde *līmum* tarihlemesi kaydedilmiştir. Bunlardan ikisi MÖ 1889, diğeri ise MÖ 1897 yılında *līmum*luk yapmıştır.

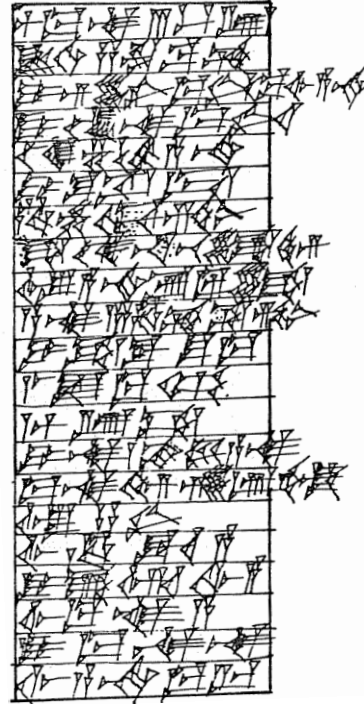
Mera-ilī ve Ennam-Aššur'un, yapılan arşivsel çalışmada Karriya'nın çocukları oldukları anlaşılmaktadır. Ennam-Aššur başka arşivlere ait birçok belgede Karriya'nın oğlu olarak kaydedilmiştir.¹

¹ KT 6-a 72:3; 73:19; 82:2; 83:20; 84:20; KT 6-d 866:2,5; KT 7-a 69:3; KT 8 66:2.

1. Kt. b/k 47
(51x45x20 mm)

Ennam-Aşşur ile Ennam-Anum'un oğlu Mannum-balum-Aşşur arasında düzenlenen gümüş borcu ile ilgili senet hafta ismi belirtilerek tarihlendirilmiştir. Belirlenen vâde miktarı beş haftadır.

	½ ma-na 3 1/3 GİN	
	KÛ.BABBAR <i>şa-ru-pá-am</i>	
	<i>i-şé-er Ma-num-ba-lúm-A-şur</i>	
	DUMU <i>En-na-ma-nim</i>	
5	<i>En-nam-A-şur</i>	5
	<i>i-şu iš-tù</i>	
	<i>ha-mu-uş-tim</i>	
	<i>şa En-na-Be-li-im</i>	
	<i>ú A-şur-şú-lu-li</i>	
10	<i>a-na 5 ha-am-şa-tim</i>	10
K.	<i>i-şa-qal šu-ma</i>	
Ay.	<i>lá iš-qú-ul</i>	
	1 ½ GİN.TA	
	<i>i-na 1 İTİ.KAM a-na</i>	
15	<i>ma-na-im ši-ib-tám</i>	15
	<i>ú-şa-áb</i>	
	İĞİ <i>Ha-da-a</i>	
	DUMU <i>Kà-ar-wa-a</i>	
	İĞİ <i>Ku-na-a</i>	
20	DUMU <i>Ma-na-na</i>	20
	İĞİ <i>A-şur-ma-lik</i>	

¹⁻⁶⁾ Ennam-Aşşur'un, Ennam-Anum'un oğlu Mannum-balum-Aşşur'da ½ mina 3 1/3 *şeql* tasfiye edilmiş gümüşü vardır. ⁷⁻⁹⁾ Ennam-Bēlim ve Aşşur-Şulūli'nin haftasından itibaren, ¹⁰⁻¹¹⁾ 5 haftaya (kadar) ödeyecek. ¹¹⁻¹⁶⁾ Eğer ödemezse bir ayda her bir *minaya* 1 ½ *şeql* faizi ilave edecek.

¹⁷⁻²¹⁾ Şâhitler: Karwaya'nın oğlu Hadaya, Manana'nın oğlu Kunaya, Aşşur-malik.

Açıklamalar:

St. 3-4. Ennam-Anum'un oğlu Mannum-balum-Aşşur ismi ile KT 6-a 216:27'de karşılaşıyoruz.

St. 16-17. Karwaya'nın oğlu Hadaya, KT 6-a 202:3'te *Ha-da-a* DUMU *Kà-ra-wa* şeklinde kaydedilen kimse ile aynı kişi olmalıdır. Asurlu kâtiplerin

özellikle yerlilerin isimlerini farklı şekilde yazabildiklerine dair örnekler vardır. C. Günbattı bu durumun Asurlu kâtiplerin yerlilerin isimlerini telaffuzda yaşadıkları zorluktan kaynaklandığını belirtmektedir.²Bu şekilde isimlerin farklı yazılışlarına çoğunlukla belirli bir tablet onun kendi zarfı karşılaştırılması bu farklı yazılan isimlerin aynı kişi olup olmadığı konusunda şüphe bırakmamaktadır. Yerlilerle âit tabletlerde bu hususla ilgili benzer örnekler mevcuttur:

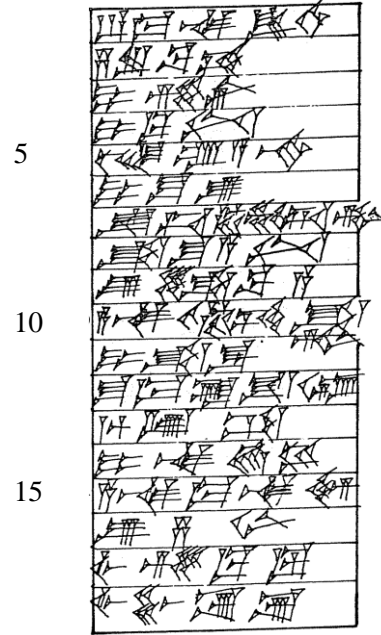
Anasu Kt. 01/k 247A:5	Ganasu Kt. 01/k 247B:12	
Anušala Kt.03/k 257A:20; 257B:15	Wanušala Kt. 01/k 294:13	
Arawahamina Kt. n/k 74:10	Arawarhamina Kt. n/k 74:5	
Gaula KT X 13A:18	Gawala KT X 13B:5	
Hištašušar Kt. n/k 74:4	Hištahšušar Kt. n/k 74:9, 16 Donbaz 1988.	
Habuanika (KT X 36A:2)	Hawanika (KT X 36B:5)	
Halitka (KT X 1A:17)	Hadilta (KT X 1B:5)	
Huzišar (KT X 60A:12)	Kurišar (KT X 60B:8)	
Kazuba AKT I 72:1	Kazuwa AKT I 27:3	
Muliliašwa (KT X 1A):4	Buliluašwa (KT X 1B:8,11)	
^fNiwahšušar Kt. 01/k 247A:8	^fNadahšišar (Kt. 01/k 247B:3)	^fNunahšušar (Kt. 01/k 247B:13)
Perua KT X 10A:2; 10B:7	Peruwa KT X 12A:12; 12B:17	Perwa (KT X 40A:6)
Šahaharna Kt. c/k 1644:4	Ašhaharna (Kt. n/k 1854:5)	
Šarabunuwa KT X 1A:5; 1B:13	Šarbunuwa KT X 3:6	
Wašadapara Kt. 92/k 1038	Wašatapra Kt. 89/k 383:2	
^fZiezie (Kt. 01/k 319A:22,29)	^fZizi (Kt. 01/k 319B:21)	^fZizizi (Kt. 01/k 319B:15)

² KT X, s. 16; Cahit Günbattı, *Harsamna Kralı Hurmeli'ye Gönderilen Mektup ve Kaniš Kralları*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014.)

2. Kt. b/k 90
(55x50x18 mm)

İki Asurlu arasında düzenlenen bir borç mukavelesidir. Borcun alınış tarihi hafta adı zikredilerek belirtilmiştir. Vâde 20 haftaya kadardır. Borcun ödenmemesi gereken hâlinde ayda her bir mina için %30 fâiz uygulanacağı şartı kaydedilmiştir.

5/6 *ma-na* KÙ.BABBAR
ša-ru-pá-am
i-šé-er
Ì-ku-nim
 5 *En-um-A-šur*
i-šu-ú
iš-tù ha-mu-uš-tim
ša Šu-A-nim
ú Li-ba-a
 K. 10 *a-na 20 ha-am-ša-tim*
 Ay. 11 *i-ša-qa*
šu-ma la iš-qúl
 1 ½ GÍN.TA
i-na İTİ.KAM
 15 *a-na ma-na-im*
ú-ša-áb
İGİ Ší-lu-lu
İGİ Pu-zu-zu

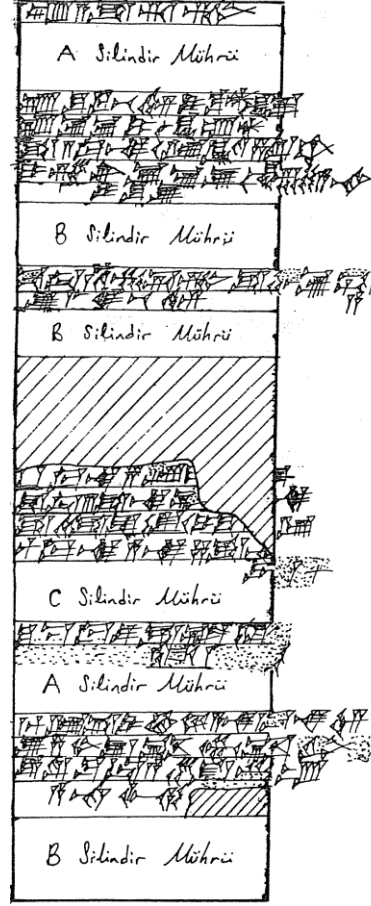
¹⁻⁶⁾ Ennum-Aššur'un İkünüm'da 5/6 *mina* tasfiye edilmiş gümüşü vardır. Šū-Anum ve Libaya'nın haftasından itibaren, ¹⁰⁻¹⁶⁾ 20 haftaya kadar ödeyecek. Eğer ödemezse, ayda her bir *minaya* 1 /1/2 *šeql* (faizi) ilave edecek.

¹⁷⁾ Şâhitler: Šilūlu, Puzūzu.

3A. Kt. b/k 38A
(50x55x17 mm)

Arka yüzünde bazı kırıklar olan belge 3B'nin (Kt. b/k 38B) zarfıdır.

- KİŞİB A-ša-re-dim
A Silindir Mührü
KİŞİB Šu-ku-bi₄-im DUMU Šu-^dEn-lil
KİŞİB Zu-zu DUMU En-um-DİNGİR
ša 2 ma-na 10 GÍN KÙ.BABBAR ša-ru-
up 5
- 5 i-še-er Zu-zu-ú En-nam A-šur
i-šu-ú
B Silindir Mührü
iš-tù ha-mu-uš-tim ša Bu-zu-ta=a
ú Lá-qé-pi-im
- K. B Silindir Mührü
Ay. (Kırık)
[İTİ.KAM Hu-bu-ur]
[1/3 ma-na 5 GÍN a-na ša-na-at] Ay. 5
[i-ša-qal iš-tù 3 ša-na-at]
[i-lu-ku]
- 5 1/3 ma-na 5 GÍN i-[ša-q]al
iš-tù 3 ša-na-a[t ½ ma]-na =[5] GÍN
ša-li-iš-tám i-š[a-qal]
½ ma-na a-na 4 ša-n[a-at]=i-š'a-qal'
C Silindir Mührü Sk.1
šu-ma ma-áš-qa-al-tám
- K.1 [pá-ni]-tám lá iš-[q]ú-[ul]
A Silindir Mührü
- Sk. 1. 1 ½ GÍN.TA i-İTİ.KAM a-na-ma-na-im
ú-ša-áb É-tum GÉME-tum š[a]
e-ru-ba-tù-a li-mu-um
A-šur-SİG₅

1) Ašarēdum'un mührü, 2) Šu-Enlil'in oğlu Šu-kubum'un mührü, 3) Ennum-ilī'nin oğlu Zuzu'nun mührü. 4-6) Ennam-Aššur'un Zuzu'da 2 mina 10 šeqel tasfiye edilmiş gümüşü vardır. 7-8) [Hubur ayı], Buzutaya ve Lā-qēpum'un haftasından itibaren, 9-18) 1/3 mina 5 šeqel'i ilk sene için ödeyecek. İkinci sene geldiğinde 1/3 mina 5 šeqel'i ikinci (taksit olarak) ödeyecek]. 3 sene 1/3 mina 5 šeqel'i üçüncü (taksit olarak) ödeyecek. 4. sene geçtikten sonra (ise) ½ mina'yı ödeyecek. 18-21) Eğer ilk ödemeyi yapmazsa, ayda her bir mina için 1 ½ šeqel (fâizi) ilave edecek. 21-23) Ev ve köle rehinimdir. Līnum Aššur-damiq.

Açıklama:

St. 3. Ennam-ili'nin oğlu Zuzu ismi açılmamış zarf KT 6-d 820:2 ve 821:2 numaralı belgenin zarfında yer almaktadır. Bu iki belge Karriya'nın oğlu Amur-Aššur'dan sonraki yılda yani MÖ 1887 yılında düzenlenmiştir.³ Burada ele aldığımız belge ile bahsi geçen belgeler arasında 3 yıllık bir zaman farkı vardır. Bütün bu belgedeki isimler aynı kişi olmalıdır.

3B. Kt. b/k 38B

(50x47x16 mm)

Asurlu bir kimse ile yerli bir şahıs arasında düzenlenmiş borç sözleşmesidir. Borcun verildiği tarih; hafta, ay ve yıl olarak belirtilmiş ve borç 4 yıl taksitlendirilmiştir. Rehin olarak borçlunun evi ve kölesi ipotek altına alınmıştır. İlk taksitin ödenmemesi durumunda ayda bir *mina* için %30 faiz uygulanacağı kaydedilmiştir.

	2 <i>ma-na</i> 10 GÍN KÙ.BABBAR	
	<i>i-šé-er Zu-zu-ú</i>	
	<i>En-nam-A-šur i-šu i-š-tú</i>	
	<i>Ha-mu-uš-tim ša Lá-qé-pi-im</i>	5
5	<i>ú Bu-zu-ta-a İTİ.KAM Hu-bu-ur</i>	
	<i>1/3 ma-na 5 GÍN a-na ša=na-at</i>	
	<i>i-ša-qal i-š-tú ša-na-at</i>	
	<i>i-lu-ku 1/3 ma-na 5 GÍN</i>	10
	<i>ša-ni-am i-ša-qal</i>	
10	<i>i-š-tú ša 3 ša-na-at</i>	
K.	<i>i-lu-ku 1/3 ma-na 5 GÍN</i>	
	<i>ša-li-i-š-tám</i>	
Ay.	<i>i-ša-qal i-š-tú</i>	15
	<i>4 ša-na-at i-lu-ku</i>	
15	<i>½ ma-na i-ša-qal</i>	
	<i>šu-ma pá-ni-tám ma-áš-qá-al-tám</i>	
	<i>lá i-š-qú-ul</i>	20
	<i>1 ½ GÍN.TA i-İTİ.KAM-im</i>	
	<i>a-na ma-na-im ú-šá-ab</i>	
20	<i>É-tum am-tù-um</i>	
	<i>šá` e-ru-ba-tù-a</i>	25

³ Gojko Barjamovic – Thomas Hertel – Trolle Larsen, *Ups and Downs at Kanesh – Observations on Chronology, History and Society in the Old Assyrian Period*, (Leiden:Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, 2012), 93.

li-mu-um A-šur-SİG₅

İGi *A-ša-re-dim*

K. İGi *El-be-ú-šú-ur-tim*

Sk. 25 İGi *Šu-Ku-bi₄-im*

¹⁻³⁾ Ennam-Aššur'un Zuzu'da 2 *mina* 10 *šeql* gümüşü vardır. ³⁻⁷⁾ Hubur ayı, Lā-qēpum ve Buzuta'ya'nın haftasından itibaren 1/3 *mina* 5 *šeql* gümüşü (bir) seneye (kadar) ödeyecek. ⁷⁻⁹⁾ (İkinci) sene geçtikten sonra ikinci 1/3 *mina* 5 *šeql* ödeyecek. ¹⁰⁻¹³⁾ Üçüncü sene geçtikten sonra üçüncü 1/3 *mina* 5 *šeql* ödeyecek. ¹³⁻¹⁵⁾ Dördüncü sene geçtikten sonra 1/2 *minaya* 1 1/2 *šeql* ödeyecek. ¹⁶⁻¹⁹⁾ Eğer ilk taksiti ödemezse ayda her bir *minaya* 1 1/2 *šeql* (faizi) ilave edecek. ²⁰⁻²¹⁾ Ev (ve) kadın köle rehinlerimdir. ²²⁾ *Līmum* Aššur-damiq.

²³⁾ Şâhitler: Ašarēdum, Elbe-ušurtim, Šū-Kūbum.

Açıklamalar:

St. 6-15. İlgili satırlar arasında borcun 4 yıl taksitlendirildiği, ilk üç yıl 25'er *šeql*, son yıl ise 30 *šeql* ödeneceği kaydedilmiştir. 130 *šeql* borca karşılık dört yılın sonunda 105 *šeql* temin edilmiş olacaktır. Aradaki farkın nasıl temin edildiği kaydedilmemiştir. Eksik kalan miktarla ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır. “*ištu 4 šanat illuku*” ifadesi borcun 5 yıl taksitlendirildiğini düşündürmektedir. Bu sebeple tablette taksitlerin yazımında bir hata yapılmış olduğunu düşünmekteyiz. Kültepe belgelerinde borcun taksitlendirilmesiyle ilgili çok sayıda örnek bulunmaktadır.⁴

St. 20-21. “Ev ve kadın köle rehinelerimdir”. Eski Asurca belgelerde geçen köle ile ilgili kelimelerin başka anlamları da bulunmaktadır.⁵ *amtum* ikinci eş anlamına da gelmekle birlikte burada rehin verilmiş kadın köle olmalıdır. Kültepe'de;

evin;

ev ve kölenin;

ev, eş ve kadın kölenin;

erkek ve kadın kölenin;

eş ve çocuğun;

bir takım eşya, kadın köle ve erkek kölenin (Kt. 88/k 306)

⁴ KT X 5, 18, 19, 20, 26, 29, 32, 38; KT VII-a 69. Bu belgelerde borcun üç yıldan 12 yıla kadar taksitlendirildiği görülebilmektedir.

⁵ Jacob Jan De Ridder, “Slavery in Old Assyrian Documents”, Fikri Kulakoğlu – Gojko Barjamovic (ed.) *Kültepe International Meetings, Vol. II: Movement, Resources, Interaction (Subartu 39)*, (Belgium: Brepols Publishers, 2017), 50.

borca karşılık ipotek/rehin olarak verildiği bilinmektedir.⁶ Bu belgede “rehine, taahhüt” manalarına gelen *erubbātum* sözü kullanılmıştır.

St. 22. *Līmum* Aşşur-damiq'in MÖ 1889 yılında görev yaptığı bilinmekte ve Abarsisum'un oğlu olarak kaydedilmektedir.⁷

4. Kt. b/k 226

(47x39x18 mm)

İki Asurlu arasında düzenlenen borç sözleşmesinin tarihi ay ve *līmum* adları verilerek belirtilmiştir. Borcun vâdesi 17 aydır.

½ *ma-na* 5 GÍN KÙ.BABBAR
ša-ru-pá-am ša En-nam-A-šur
A-šur-be-el-a-wa-tim
ša-na-at ú İTİ.5.KAM
5 [i]-*be-el iš-tù* SAG 5
İTİ.KAM *ša Ši-ip-im** (met. tim)
li-mu-um A-bi₄-a
DUMU *Šu-Da-gán*
a-na ša-na-at ú [5 İTİ].KAM
K. 10 KÙ.BABBAR *i-ša-[qal]* 10
Ay. [š]*u-ma* KÙ.BABBAR *a-na En-nam-A-*
šur
[*l*]*a ú-ta-ar*
[*a-n*]*a e-ša-ar-tim* 15
[x GÍ]N.TA *ú-ša-áb*
15 [iGÍ] *Í-da-Sú*
iGÍ *A-na-ah-ì-lí*
iGÍ *Šil-li-Íštar*

¹⁻⁵⁾ Aşşur-bēl-awātim, Ennam-Aşşur'un ½ *mina* 5 *šeql* tasfiye edilmiş gümüşünü, 1 sene 5 ay boyunca işletecek. ⁵⁻¹⁰⁾ Šu-Dagan'ın oğlu Abia'nın *līmum*luğu(nda) Šip'um ayının başından itibaren, bir sene [beş] aya (kadar) gümüşü ödeyecek. ¹¹⁻¹⁴⁾ Eğer gümüşü Ennam-Aşşur'a iade etmezse, (her) 10 (*šeqe*) [x]'er *šeql* (faiz) ilave edecek.

¹⁵⁾ Şâhitler: İda-Su'en, Anah-ilī, Šilli-Íštar.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Remzi Kuzuoğlu, “Eski Anadolu’da İpotek Kavramının İlk İzleri”, *Akademi Günlüğü Toplumsal Araştırmalar Dergisi* 1/1, (2005): 77-87.

⁷ Barjamovic – Hertel – Larsen, *Ups and Downs*, 93.

Açıklama:

St. 7-8. Şu-Dagan'ın oğlu Abia MÖ 1897 yılında *līmum*luk yapmıştır.⁸

5. Kt. b/k 35

(35x36x17 mm)

İki Asurlu arasında düzenlenen borç sözleşmesinde borcun alacaklı Ennam-Aşşur Kaniş'e döndüğü zaman ödeneceği ifade edilmiştir.

	11 GÍN KÙ.BABBAR		
	<i>şa-ru-pá-am i-še-er</i>		
	<i>İ-dī-a-bi₄-im</i>		
	<i>En-nam-A-šūr</i>		
5	<i>i-šu i-nu-mì</i>	5	
	<i>En-nam-A-šur</i>		
	<i>a-na Kà-ni-iš</i>		
K.	<i>e-ru-bu</i>		
Ay.	<i>İ-dī-a-bu-um</i>		
10	KÙ.BABBAR <i>i-ša-qal-šu-um</i>	10	
	<i>šu-ma lá iš-qú-ul</i>		
	10 GÍN-tum 1 GÍN		
	<i>i-lá-ak-šu-um</i>		
	<i>İgī Ni-mar-İštar</i>		
15	<i>İgī DİNGİR-na-da</i>	15	

¹⁻⁵⁾ Ennam-Aşşur'un İdī-Abum'da 11 *šeql* tasfiye edilmiş gümüşü vardır. ⁶⁻¹⁰⁾ Ennam-Aşşur Kaniş'e girdiğinde İdī-Abum gümüşü ona ödeyecek. ¹¹⁻¹³⁾ Eğer ödemezse 10 *šeql*(e) 1 *šeql* işleyecek.

¹⁴⁻¹⁵⁾ Şâhitler: Nimar-İštar, İli-nādā

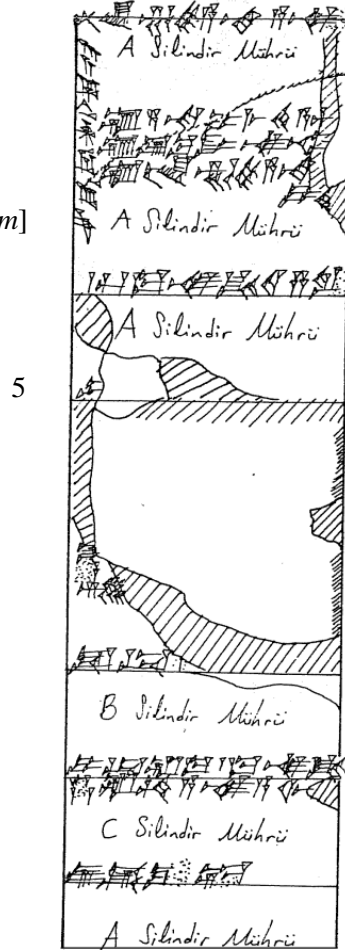
⁸ Barjamovic – Hertel – Larsen, *Ups and Downs*, 93.

6A. Kt. b/k 147a

(53x50x20 mm)

Büyük kısmı kırık olan belge 6B'nin (Kt. b/k 143B) zarfıdır.

- A Silindir Mührü
 KİŞİB A-šur-i-mi-ti A-x-[...]
 KİŞİB Zu-ba DUMU Na-bi-Sú-[en₆]
 KİŞİB En-nam-A-šur =Ī-dī-[...]
 A Silindir Mührü
 1 1/3 ma-na KÙ.BABBAR ša-ru-[pá-am]
 A Silindir Mührü
 K. 5 i-[šé-er En-nam A-šur]
 Ay. (Kırık)
 [Me-ra-lí i-šu SAG İTİ.KAM]
 Qá-[ra-a-tim li-mu-um]
 A-[šur-SİG₅ 3 GÍN KÙ.BABBAR]
 ší-[ib-tám i-İTİ.KAM ú-šá-áb]
 10 i-š-tù a-[lim.Kİ Šu-lí]
 K. B Silindir Mührü
 i-tù-ra-ma 1 ma-na KÙ.BABBAR
 En-nam-A-šur a-na
 ha-ra-<na>-am* a-na a-lim.Kİ
 C Silindir Mührü 10
 Sk. ú-kà-š[a]-ad

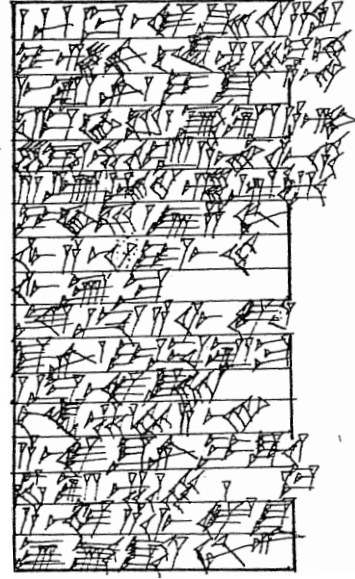
1) Aššur-imitti (ve) A[...]’nin mührü 2) Nabi-Sū’en’in oğlu Zuba’nın mührü. 3) Ennam-Aššur (ve) İdī[...]’nin mührü. 4-6) Mera-ilī’nin Ennam-Aššur’da 1 1/3 mina tasfiye edilmiş gümüşü [vardır]. 6-7) Qa[raratim ayının başı], 7-8) [Līmu] Aššur-[damiq], 8-9) Bir ayda 3 šeḡel gümüş fâ[izi ilâve edecek]. 10-14) [Šuli, še]hirden (Asur’dan) dönecek ve 1 mina gümüşü Ennam-Aššur (Šuli’ye verecek, Šuli) kervanı şehre (Asur’a) ulaştırarak.

6B. Kt. b/k 143B

(53x50x20 mm)

İki Asurlu arasında düzenlenen sözleşme ay ve *limum* adı verilerek tarihlendirilmiştir. Borcun ise Šuli'ye, o Asur'dan döndüğü zaman ödeneceği belirtilmiştir. Šuli, Mera-ilī'nin ortağı, hizmetçisi/çalışanı veya yakın akrabası olmalıdır.

1 1/3 *ma-na* KÙ.BABBAR *ša-ru-pá-am*
i-še-er En-nam-A-šúr
Me-ra-lí i-šu
 SAG İTİ.KAM *Qá-ra-tim*
 5 *li-mu-um A-šur-SİG₅* 5
 3 GÍN KÙ.BABBAR *ši-ib-tám*
i-İTİ / KAM ú-ša-áb
 İGİ *A-šur-i-mì-tí*
 K. İGİ *Zu-ba*
 10 *iš-tú a-lim.Kİ* 10
 Ay. *Šu-lí i-tú-ra-ma*
 1 *ma-na* KÙ.BABBAR
En-nam-A-šur
a-na Šu-lí i-da=ma
 15 *ha-ra-nam* 15
a-na a-lim.Kİ Šu-lí
ú-kà-ša-ad(met. áb)*

¹⁻³⁾ Mera-ilī'nin Ennam-Ašur'da 1 1/3 *mina* tasfiye edilmiş gümüşü vardır. ⁴⁻⁵⁾ Qarrātim ayının başı, *limum* Aššur-damiq. ⁶⁻⁷⁾ Ayda 3 *šeql* gümüş fâizi ilâve edecek.

⁸⁾ Şâhitler: Aššur-imitti, Zuba.

¹⁰⁻¹¹⁾ Šuli şehirden geri dönecek ve ¹²⁻¹⁴⁾ Ennam-Aššur 1 *mina* gümüşü Šuli'ye verecek. ¹⁵⁻¹⁷⁾ Šuli kervanı şehre (Asur'a) ulaştracak.

Açıklama:

St. 5. Aššur-damiq, Abarsisum'un oğlu olarak kaydedilmiştir ve MÖ 1889 yılında görev yapmıştır.⁹

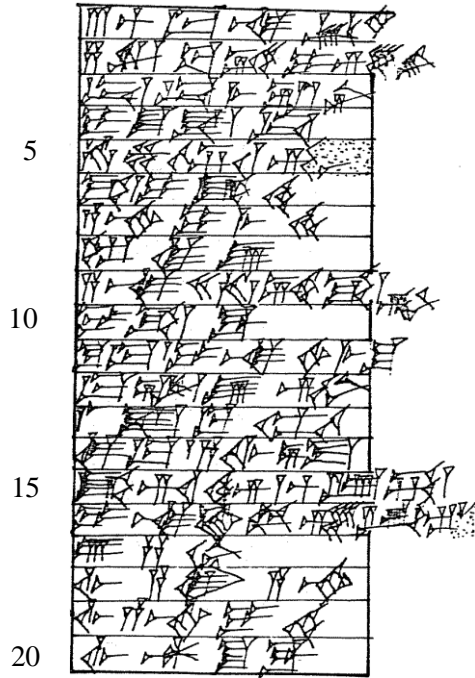
⁹ Barjamovic – Hertel – Larsen, *Ups and Downs*, 93.

7. Kt. b/k 205

(43x46x19 mm)

Bir Asurlu ile yerli arasında yapılan borç sözleşmesinde ödeme vâdesi 20 haftadır.

3 ½ *ma-na* KÜ.BABBAR
şa-ru-pá-am i-şé-er
Du-du Me-ra-lí
i-šu iş-tú
 5 *ha-mu-uş-tim*
ša i-qá-tí
A-şur-i-mi-tí
il₅-qé-ú
 K. *a-na* 20 *ha-am-ša-tim*
 Ay. 10 *i-ša-qal*
šu-ma i-na u₄-mì-šu
ma-al-ú-tim
lá iş-qu-ul
ki-ma / a-wa-at
 15 *kà-ri-im* 1 ½ GÍN.TA
i-na İTİ.KAM şí-ib-tám
ú-şa-áb
 İGİ *A-mur-A-şur*
 K. İGİ *A-mur-i-dí*
 20 İGİ *DİNGİR-Şu-GAL*

¹⁻⁴⁾ Mera-ilī'nin Dudu'da 3 ½ *mina* tasfiye edilmiş gümüşü vardır. ⁵⁻
⁸⁾ Aşşur-imittī'nin elinden (*hamuštum*luk görevini) alan *hamuštum* haftasından itibaren ⁹⁻¹⁰⁾ 20 haftaya kadar ödeyecek. ¹¹⁻¹⁸⁾ Eğer borcu tam gününde ödemezse *kārum*'un hükmüne göre bir ayda 1 ½ *şeql* fâizi ilave edecek.

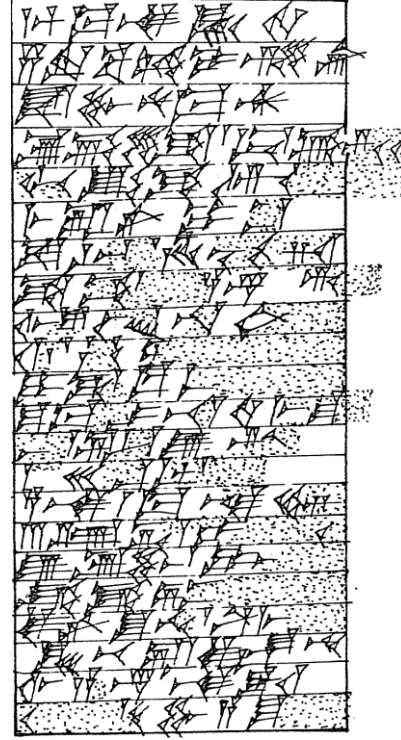
¹⁸⁻²⁰⁾ Şâhitler: Amur-Aşşur, Aşşur-idī, İli-Şū-rabī.

8. Kt. b/k 273

(47x51x21 mm)

Asurlu Mera-ilī ile dört yerli şahıs arasında düzenlenen borç senedi Şalim-Aşşur ve Ennam-Anum'un *hamuštum*-haftasına tarihlidir. Borcun vadesi 15 hafta olarak belirlenmiştir.

- 1 ½ *ma-na* KÙ.BABBAR
ša-ru-pá-am i-še-er
İš-pu-nu-ma-an
Sú-be-li / Tú-pi-z[i]
- 5 *Dì-ik-ša-ar*
Me-ra-lí i-šu
iš-tú ha-mu-uš-tim
ša Ša-[lim]-A-šur
- K. *ú En-na-nim*
- Ay. 10 15 *ha-am-[ša-tim]*
i-ša-qú-l[u]
šu-ma i-na u₄-mì-šu
[m]a-al-ú-[ti]m
l[a] iš-[q]ú-lu
- 15 *a-na 1 ma-na-im*
 3 GÍN.TA *i-[ÍTI.KA]M*
ú-šú-bu i-na
qá-qá-a[d]
- K. *ke-ni-šu-nu šál-mì-šu-nu*
- 20 KÙ.BABBAR-*pì ra-ki-is*
- Sk. *İGİ A-šur-na-da*
 . *İ[Gİ Ha]-pu-a-šu*

¹⁻⁶⁾ Mera-ilī'nin İšpunuman, Subeli, Tupizi ve Dikšar'da 1 ½ *mina* tasfiye edilmiş gümüşü vardır. ⁷⁻¹¹⁾ Šalim-Aššur ve Ennam-Anum'un haftasından itibaren 15 haftaya (kadar) ödeyecekler. ¹²⁻¹⁷⁾ Eğer tam gününde ödemezlerse, ayda her bir *mina* için 3 *šeql* (fâizi) ilave edecekler. ¹⁷⁻²⁰⁾ Gümüşüm onların sağ olanları (ile) meşru olanlarının başına bağlanmıştır.

²¹⁻²²⁾ Şâhitler: Aššur-nada, Hapuašu

Açıklama:

St. 17-20. *ina qaqqad kēnišunu u šalmišanu kaspī rakis*: “gümüşüm onların sağ ve güvenilir olanlarının başına bağlanmıştır” sözü borç tabletlerinde sıkça görülen bir kefillik ifadesidir.¹⁰ Çoğunlukla yukarıdaki ifade kullanılmakla birlikte bazı senetlerde bu formüle *bētum* “ev, hattâ *šerrum* “çocuk” kelimeleri de ilâve edilerek, borç için bütün aile kefil tutulmuştur:

¹⁰ Murat Çayır – İrfan Albayrak, “Yerli Halka ait Bir Grup Kültepe Tableti”, *Archivum Anatolicum*, 12/1, (2018): 4.

Bu tür ifadelerin önemli hukuki dayanaklar oldukları ve uygulandıklarını gösteren belgeler mevcuttur. KT VII-a'da Pilah-İstar'ın Suen-nāda'dan atalarının borcunu istediği “sağ olanların başına bağlanmıştır” ifadesiyle borcunu kabul ettiği görülmektedir. Bu ifadelerin sözleşmelere borçlunun onayı ile yazıldığı ve bu sebeple vârislere intikal eden bu borcu onların kabul etmek zorunda kaldıkları söylenebilir. Kefalet sözleriyle ilgili en çok yukarıdaki metinde geçen ifade ile karşılaşılmaktadır. Bunun dışında daha kapsayıcı ifadelerde kimi zaman metinlerde görülür:

ina qaqqad šalmišunu kēnišunu šerrišunu amātišunu wardēšunu bētišunu rakis “(borç) onların sağ ve güvenilir olanlarının, çocuklarının, kadın kölelerinin, erkek kölelerinin ve evdeki (herkesin) başına bağlanmıştır.”¹¹

ina qaqqad kēnišunu šalmišunu aššitišunu u šerrišunu rakis “(borç) onların güvenilir olanların, sağ olanların, çocuklarının ve eşlerinin başına bağlanmıştır.”¹²

ina qaqqad šalmišunu u kēnišunu bētišunu u warkē rakis “(borç) onların sağ ve güvenilir olanlarının, evdeki (herkesin) ve sonrakilerin (vârislerin) başına bağlanmıştır.”¹³

ina qaqqad bētišunu aššitišu u šerrišu rakis “(borç) evindeki (herkesin), hanımının ve çocuklarının başına bağlanmıştır.”¹⁴

ina qaqqadišunu u bētišunu rakis “(borç) onların ve evdeki (herkesin) başına bağlanmıştır.”¹⁵

9A. Kt. b/k 260A

(60x70x25 mm)

Bazı kısımları kırık ve silik olan belge 9B'nin (Kt. b/k 260B) zarfıdır.

¹¹ Murat Çayır - İrfan Albayrak, “Yerli Halka ait Bir Grup Kültepe Tableti”, 6-7.

¹² Kt. b/k 260B (Bu çalışmadaki 9B.)

¹³ KT X 29B:15-18; Kt. d/k 17A:15-18.

¹⁴ KT X 49A:14-17; 49B:13-15.

¹⁵ KT X 48:12-14.

- A Silindir Mührü
 KİŞİB *A-ba-[x]-x-x-iš*
 KİŞİB *Ha-bu-a-šu*
 KİŞİB *Hu-pi-iš-nu-ma-an*
 KİŞİB *Ši-li-ú-ma-an*
 5 KİŞİB [.....]
 Silindir Mühür
 ša x [*ma-na KÙ.BABBAR*]
 K. B Silindir Mührü
ša-ru-pá-am i-šé-er
 Ay. *Hu-pi-iš-nu-ma-an*
ù Ši-li-ú-ma-an
 10 *Me-ra-lí <i-šu> i-na ša*
Ni-pa-as i-ša-qú-lu
šu-ma lá iš-qú-lu
a-na 1 ma-na-im
 3 GÍN.TA
 15 *i-na*
 İTİ.KAM
ú-šú-bu KÙ.BABBAR i-na
 K. [*qá*]-*qá-ad* [*ke-ni-šu-nu*]
 Silindir Mühür
 [*šál-mi-šu-nu*]
 Sk. 20 [(*x*)] *šé-ri-šu-nu ù a-ša-ti-šu=n[u]*
 C Silindir Mührü
 KÙ.BABBAR-*pì ra-ki-is*
 Sağk. A Silindir Mührü

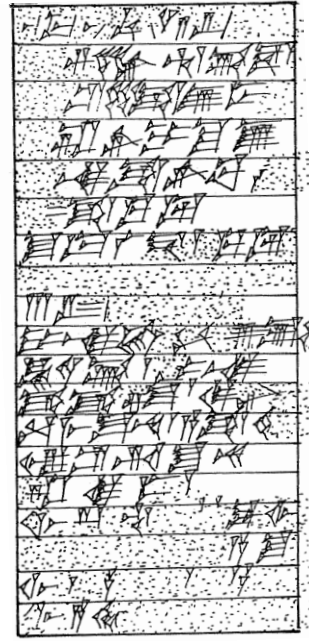
1) *Aba ...*'nin mührü 2) *Habuašu*'nun mührü, 3) *Hupišnuman*'ın mührü 4) *Šiliuman*'ın mührü 5) [...] 'nın mührü. 6-10) *Mera-ilī*'nin *Hupišnuman* ve *Šiliuman*'da *x mina* tasfiye edilmiş gümüşü (vardır). 10-16) *Nipas*'ta (*Nipas* için düzenlenen bayramda) ödeyecekler. Eğer ödemezlerse ayda her bir *mina* için 3 *šeḡel* (fâizi) ilâve edecekler. 17-21) Gümüş onların güvenilir (ve) sağ olanlarının, çocuklarının ve eşlerinin başlarına bağlanmıştır.

9B. Kt. b/k 260B

(47x53x19 mm)

Mera-ilî ile iki yerli arasında yapılan bir borç sözleşmesidir. Borcun ödeneceği zaman olarak tanrı Nipas için düzenlenen bayram belirlenmiştir.

x *ma-na* KÚ.BAB[BAR] *ş[a]-ru-[pá-
am]*
[i]-şé-er Hu-pí-iš-[nu-ma-an]
[ú] Ší-li-ú-ma-[an]
[Me]-ra-lí i-šu-ú
 5 *[i]-na ša Ni-pa-a[s]* 5
[i]-ša-qú-lu
šu-ma lá iš-qú-lu
 K *[a-na 1 ma-na-im]*
 3 GÍN.[TA]
 Ay. 10 *i-na İTİ.KAM ú-şú-b[u]* 10
 KÚ.BABBAR-*pí / i-na*
qá-qá-ad / ke-ni-š[u-nu]
šál-mì-šu-nu / a-ša-tí-š[u-nu]
 15 *ù šé-ri-šu-nu* 15
ra-ki-is
 İGİ 'x-x'-[x]-GAL-*lim*
 [İGİ *Ha-bu]-a-šu*
 İGİ x-x-[x]-x-x-[x]
 İGİ *A-dí*-[...]

¹⁻⁴⁾ [Me]ra-ilî'nin, Hupiš[numan] ve Šiliuman'da x *mina* tasfiye edilmiş gümüşü vardı. ⁵⁻⁶⁾ Nipas (için düzenlenen bayram)'da ödeyecekler. ⁷⁻¹⁰⁾ Eğer ödemezlerse ayda bir *minaya* 3 *şeqel* (fâizi) ilave edecekler. ¹¹⁻¹⁵⁾ Gümüşüm onların güvenilir olanlarının, sağ olanlarının, çocuklarının ve eşlerinin başına bağlanmıştır.

¹⁶⁻¹⁹⁾ Şâhitler: ...GAL-lim, Habu[aşu], ..., Adi[lat]

Açıklamalar:

St. 5-6. Yerlilerin ödemeye ilgili, zaman zaman zirai tabirleri, bazen dini terminoloji olarak tanrılarına yaptıkları bayramları ya da tanrılarına ait mabetlere giriş ve çıkışları bazen de o dönemim önemli tarihi ve sosyal olaylarını tarihlleme olarak kullanmaktaydılar. ¹⁶⁾ Metinlerde Anadolu ve

¹⁶⁾ Salih Çeçen ve L. Gürkan Gökçek "Kultepe Tabletlerinde Yerli Tarihlleme Usulleri", Armağan Erkanal-Öktü – Engin Özgen – Sevinç Günel (ed.), *Studies in Honor of Hayat*

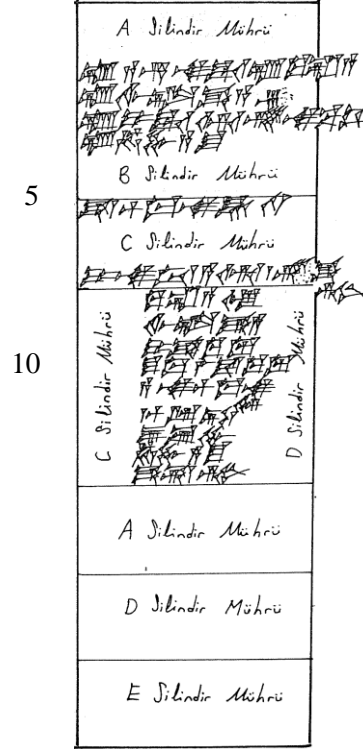
Mezopotamya kökenli birçok tanrı kaydedilmiştir.¹⁷ Yerli tanrılar için düzenlenen bayramların tarihleri, borcun ödeneceği zamanı belirten ifadeler için de kullanılmıştır. “*ana/ina ša* Tanrı Adı” formülü ile ifade edilen bu tür vâde tespitinde adından söz edilen başlıca tanrılar Anna, Nipas, Parka, Harihari ve Tuhtuhānum’dur. Bunun yanında nadiren de olsa Mezopotamya kökenli tanrı adlarına tarihleme formüllerinde rastlanmaktadır.¹⁸

10A Kt. b/k 272A

(50x45x20 mm)

Üzerinde beş silindir mühür baskısı bulunan belge 10B’nin (Kt. b/k 272B) zarfıdır.

- A Silindir Mührü
 KİŞİB A-*šur-na-da* KİŞİB *Ku-ra-a*
 KİŞİB *Wa-al-kà-a x*
 KİŞİB *Í-da-ar-sí na-pá-hi*
 KİŞİB *Ha-bu-a-šu*
 B Silindir Mührü
 K. 5 *ša ½ ma-na KÜ.BABBAR*
 C Silindir Mührü
 Ay. *i-na tù-a-ar sí-kà-tim*
Ku-ra-a ú
Wa-al-kà-a
 10 *i-ša-qú-lu*
šu-ma lá iš-qú-lu
a-na ½ ma-na-im
 1 ½ GÍN.TA
ú-šú-bu
Ha-bu-a-šu
qá-ta-tim
 K. A Silindir Mührü
 Sk. D Silindir Mührü
 Sağ k. E Silindir Mührü

Erkanal Cultural Reflections, (İstanbul: Homer Kitabevi, 2006): 218-221; Kültepe tabletlerindeki tarihleme usulleri hakkında bkz. Sebahattin Bayram “Kültepe Metinlerinde Geçen Yeni Bir Vâde İfadesi ve Çıkan Neticeler”. *X. Türk Tarih Kurumu Kongresi Bildirileri* (1986), *Kongreye Sunulan Bildiriler 2. Cilt*. (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1990)

¹⁷ L. Gürkan Gökçek ve Gülbin İnce “Asur Ticaret Kolonileri Çağında Anadolu’da İnanç Sistemi”, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi* 12/1-2, (2016):45.

¹⁸ Sebahattin Bayram “Kültepe Metinlerinde Geçen Yeni Bir Vâde”, 454-460; KT X, s. 44.

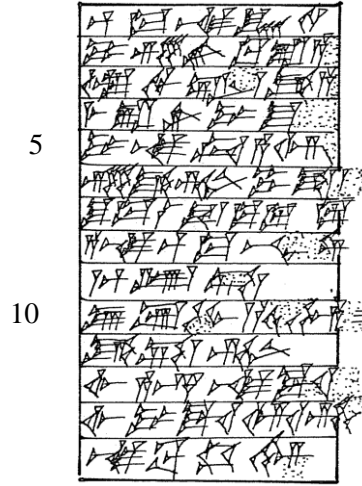
¹⁾ Aşşur-nada'nın mührü, Kuraya'nın mührü, ²⁾ Walkaya'nın mührü, ³⁾ demirci İdarsi'nin mührü, ⁴⁾ Habuaşu'nun mührü. ⁵⁻⁹⁾ ½ *mina* gümüşü *sikkātum*'un dönüşünde Kuraya ve Walkaya ödeyecekler. ¹⁰⁻¹³⁾ Eğer ödemezlerse ½ *minaya* 1 ½ *şeql* (fâizi) ilave edecekler. ¹⁴⁻¹⁵⁾ Kefil Habuaşu.

10B. Kt. b/k 272B

(42x49x17 mm)

Asurlu Mera-ilī ile yerli Kuraya ve Walkaya arasında düzenlenen borç sözleşmesidir. Gümüşün "*sikkātum*"un dönüşünde ödeneceği belirtilmiştir. Belgenin sonunda bir yerli de kefil olarak kaydedilerek verilen borç garanti altına alınmıştır.

½ *ma-na* KÙ.BABBAR
i-şé-er Ku-ra-a
Wa-al-kà-a
Me-ra-lī i-šu
 5 *i-na tù-a-ar*
sí-kà-tim i-ša-q[ú]-lu
šu-ma lá iš-qú-lu
 K. *a-na ½ ma-na-im*
 Ay. 1 ½ GÍN.TA
 10 *ú-şú-bu Ha-bu-a-[š]u*
qá-ta-tim
 İGİ *A-şur-na-da*
 İGİ *İ-da-ar-sí*
na-pá-hi-im

¹⁻⁴⁾ Mera-ilī'nin Walkaya ve Kuraya'da ½ *mina* gümüşü vardır. ⁵⁻¹⁰⁾ *sikkātum*'un dönüşünde ödeyecekler. Eğer ödemezlerse ½ *minaya* 1 ½ *şeql* (fâizi) ilave edecekler. ¹⁰⁻¹¹⁾ Kefil Habuaşu.

¹²⁻¹⁴⁾ Şâhitler: Aşşur-nada, demirci İdarsi.

Açıklamalar:

St. 5-6. Bu belgede borcun vâdesi olarak kaydedilen *sikkātum* doğrudan ve dolaylı olarak birçok çalışmada üzerinde durulan bir kelimedir. ¹⁹ Kültepe tabletleri içerisinde 43 ayrı metinde geçtiği

¹⁹ Bu konudaki son çalışmalar ve görüşler için bkz. Christopher Brinker, "The Meaning and Significance of the Old Assyrian *sikkātum*", *Archiv für Orientforschung* 37/1, (2010)

kaydedilmiştir.²⁰ *Sikkātum*'un hiyerarşik bir yapılanması olduğu, 10 ile 30 gün arasında sürdüğü düşünülmektedir.²¹

Sikkātum için C. Günbattı; “Belirli zaman ve yerlerde kurulan, büyük ölçüde maden alışverişinin yapıldığı bir çeşit panayır”²² görüşünü ileri sürmektedir.

St. 13-14. Asur Ticaret Kolonileri Devrinde bilinen madenlerin her türlü işçiliğiyle uğrasan; çeşitli kaplar, aletler ve silahlar yapan; bakır, gümüş, altın gibi metalleri tasfiye eden; bronz üreten zanaatkârlardı. Kültepe’de bu unvanla kaydedilen birçok kimse vardır.²³ Demirci İdarsi ismiyle ilk defa karşılaşmaktayız.

11 Kt. b/k 105

(44x48x17 mm)

Mera-ilî ile Şilli-Adad arasında yapılan borç sözleşmesidir. Borcun verildiği tarih hafta adıyla kaydedilmiştir. 3 haftalık borcun ödenmemesi durumunda kârımın hükmü gereğince fâiz ilave edilecektir. Aynı sözleşme içerisinde Merâ-ilî’nin Bazaya’ya verdiği *beu’lātum* sermayesine ve Ennam-Anum’un borçlu olduğu 1 *mina* 20 *şegel* kalaya da yer verilmesi ilginçtir. Ennam-Anum’un borçlu olduğu kalayla ilgili şahit diğerlerinden ayrı tutulmuştur.

²⁰ Christopher Brinker, “The Meaning and Significance of the Old Assyrian *sikkātum*”, 50. Bu kelime ayrıca Kt. n/k 832 ve burada ele aldığımız Kt. b/k 272’de kaydedilmiştir.

²¹ Christopher Brinker, “The Meaning and Significance of the Old Assyrian *sikkātum*”, 59-60.

²² Cahit Günbattı, “Asur Ticaret Kolonileri Devrinde Anadolu Kralları ile Asurlu Tüccarlar Arasındaki İlişkilere Işık Tutan İki Yeni Belge”, *XII Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1999), 82.

²³ Hakan Erol, “Eski Asurca Metinlerde Meslek Adları ve Unvanlarla Geçen Şahıs İsimleri” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007): 45-46.

	2 <i>ma-na</i> 10 GÍN KÙ.BABBAR	
	<i>ša-ru-pu-um i li-bi₄</i>	
	<i>Ši-la-^dim Me-ra-li</i>	
	<i>i-šu-ú iŝ-tù ha-mu-uŝ=tim</i>	
5	<i>ša E-ra-ti ù En-na-nim</i>	5
	<i>a-na 3 ha-am-ša-tim</i>	
	<i>i-ša-qal / ŝu-ma</i>	
	<i>la i-iŝ-qú-ul</i>	
K.	<i>ki-ma a-wa-at kà-ri-im</i>	
Ay.10	<i>ú-ša-áb 1/3 ma-na</i>	10
	KÙ.BABBAR <i>a-na Ba-za-a</i>	
	<i>a-na be-a-lim / a-dí-in</i>	
	<i>igi Ni-mar-İŝtar</i>	
	<i>igi E-na-ma-nim</i>	
15	<i>1 1/3 ma-na AN.NA</i>	15
	<i>Ki E-na-ma-nim</i>	
	<i>igi Ni-mar-İŝtar</i>	

¹⁻³⁾ Merali'nin Şilli-Adad'da 2 *mina* 10 *şeql* tasfiye edilmiş gümüşü vardır. ⁴⁻¹⁰⁾ Erati ve Ennam-Ânum'un haftasından itibaren 3 haftaya kadar ödeyecek. Eğer ödemezse *kârumun* hükmü gereğince (fâizi) ilave edecek. ¹⁰⁻¹²⁾ 1/3 *mina* gümüşü Bazaya'ya işletmesi için (*beu'lâtum* sermayesi olarak) verdim.

¹³⁻¹⁷⁾ Şâhitler: Nimar-İŝtar, Ennam-Ânum.

¹⁵⁻¹⁶⁾ 1 1/3 *mina* kalay Ennam-Ânum'dadır.

¹⁷⁾ Şâhit: Nimar-İŝtar

KAYNAKÇA

- Barjamovic, Gojko – Hertel Thomas – Larsen, M. Trolle. *Ups and Downs at Kanesh – Observations on Chronology, History and Society in the Old Assyrian Period*, Leiden:Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, 2012.
- Bayram, Sebahattin, “Kültepe Metinlerinde Geçen Yeni Bir Vâde İfâdesi ve Çıkan Neticeler”. *X. Türk Tarih Kurumu Kongresi Bildirileri (1986), Kongreye Sunulan Bildiriler 2. Cilt*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1990.
- Brinker, Christopher. “The Meaning and Significance of the Old Assyrian *sikkâtum*”, *Archiv für Orientforschung* 37/1, (2010): 49-62.
- Çayır, Murat – Albayrak, İrfan. “Yerli Halka ait Bir Grup Kültepe Tableti”, *Archivum Anatolicum* 12/1, (2018): 1-20.

- Çeçen, Salih – Gökçek, L. Gürkan. “Kültepe Tabletlerinde Yerli Tarihleme Usulleri”, Armağan Erkanal-Öktü – Engin Özgen – Sevinç Günel (ed.) *Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, İstanbul: Homer Kitabevi, 2006.
- De Ridder, Jacob Jan “Slavery in Old Assyrian Documents”, Fikri Kulakoğlu – Gojko Barjamovic (ed.) *Kültepe International Meetings, Vol. II: Movement, Resources, Interaction (Subartu 39)*, Belgium: Brepols Publishers, 2017.
- Donbaz, Veysel. “The Business of Ašēd, an Anatolian Merchant”, *Archiv für Orientforschung* 35, (1988): 48-63
- Erol, Hakan “Eski Asurca Metinlerde Meslek Adları ve Unvanlarla Geçen Şahıs İsimleri.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007.
- Gökçek, L. Gürkan – İnce, Gülbin. “Asur Ticaret Kolonileri Çağında Anadolu’da İnanç Sistemi”, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi* 12/1-2, (2016): 43-56.
- Günbattı, Cahit. “Asur Ticaret Kolonileri Devrinde Anadolu Kralları ile Asurlu Tüccarlar Arasındaki İlişkilere Işık Tutan İki Yeni Belge”, *XII Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (1999), 75-83.
- Günbattı, Cahit. *Harsamna Kralı Hurmeli’ye Gönderilen Mektup ve Kaniş Kralları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları 2014.
- Kuzuoğlu, Remzi. “Eski Anadolu’da İpotek Kavramının İlk İzleri”, *Akademi Günlüğü Toplumsal Araştırmalar Dergisi* 1/1, (2005): 77-87.

KISALTMALAR

- KT 6-a** Mogens Trolle Larsen, Kültepe Tabletleri VI-a, The Archive of the Šalim-Aššur Family Volume 1: The First Generations, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2010.
- KT 6-d** Mogens Trolle Larsen, Kültepe Tabletleri VI-d, The Archive of the Šalim-Aššur Family Volume 4: Texts Concerning non-family Members, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2018.
- KT 7-a** Sebahattin Bayram, Remzi Kuzuoğlu, Kültepe Tabletleri VII-a Aššur-rē’ī Ailesinin Metinleri I. Cilt: Aššur-rē’ī’nin Kendi Metinleri, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014.
- KT 8** Klaas R. Veenhof, Kültepe Tabletleri VIII, The Archive of Elamma, Son of Iddin-Suen, and his Family (Kt 91k 285-568 and Kt 92/k 94-187), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2017.
- KT 10** Cahit Günbattı, Kültepe Tabletleri X, Anadolu Tüccarlar Şarabunuwa ve Peruwa’nın Arşivleri, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2016.